

Turcs a la terra dels mandarins rojos

Xinjiang, una de les regions autònomes de la Xina, de majoria musulmana, viu un agreujament de l'històric conflicte que l'enfronta amb Pequín. Les autoritats xineses intenten, ara com ara, controlar, 'manu militari', una població que sent l'imant islamista.

Quan es va desfer la Unió Soviètica, el món va descobrir els txetxens musulmans. Ara, la mort de Deng Xiaoping ha revelat la falsa uniformitat de l'estat xinès. I ho ha fet d'una forma cruenta, amb atemptats la notícia dels quals ha aconseguit de trencar el silenci característic de les autoritats de Pequín. El Turquestan oriental, altrament anomenat Regió Autònoma del Xinjiang Uigur, ha viscut els primers moments de confusió després de la mort del "Petit Timoner", amb tres bombes a la capital, Urumchi, i amb una deflagració a Pequín mateix, el primer atemptat a la capital xinesa des de fa una dècada. Aquesta escalada en el conflicte històric entre el Turquestan i la Xina ens porta a les faccions més violentes del moviment independentista uigur. I cal no oblidar que els uigurs també són musulmans. Amb l'exemple de Txetxènia de rerefons, Europa va descobrir, doncs, una continuïtat desconeguda, un món musulmà que s'estén de Turquia a Xinjiang i de Samarkanda al Marroc.

Els fets de Yinning. Per als teletips d'agència no són cap novetat els incidents que se succeeixen periòdicament en aquesta regió autònoma del nord-oest xinès. Però aquests anys 90 hi constaten un augment de la conflictivitat, sobretot arran d'avalots com els de Baren, l'abril del 1990, o Khotan, el 1995. Ha estat la progressiva retirada de Deng de l'escena política que ha reforçat les aspiracions se-

cessionistes uigurs. Així el mes de febrer d'enguany s'encetava amb incidents a la ciutat de Yinning (Khulje en uigur), fronterera amb el Kazakhstan i capital de la Direcció Autònoma Lli Kazak de Xinjiang. Els enfrontaments van començar dos dies abans del final del ramadà. La policia va desarticular

escabrosos: trenta activistes uigurs havien estat executats públicament el dia 7 en una autèntica caça de bruixes. L'exèrcit havia encerclat tota la ciutat i el govern xinès hi havia destacat trenta mil efectius de les unitats especials des de la província veïna de Gansu. Tota la regió va ser tancada al trànsit aeri i van multiplicar-se els controls a les carreteres: el desplegament de la policia era de quatre militars per cada civil. Entre la resta de mesures de seguretat establertes a Yinning hi havia la situació d'alerta a tota la ciutat a partir de les quatre de la tarda: passada aquesta hora els soldats tenien l'ordre de disparar a tothom que no els obeís. Per garantir encara més el control, vuitanta carros blindats recorrien la ciutat nit i dia fent sonar les sirenes. En aquest ambient, va caure pel seu propi pes la prohibició d'informar des de Xinjiang. Les primeres notícies sobre els aldarulls de Yinning van aparèixer al diari *Ming Pao* de Hong Kong. Seguidament, les agències de premsa AP, Reuter i UPI van fer-se ressò, si bé no van poder facilitar el nombre exacte de morts i detinguts.

Les mesures de seguretat preses a Yinning van augmentar a final de febrer, quan els funerals de Deng Xiaoping van anar acompanyats de tres atemptats contra línies d'autobusos d'Urumchi, capital del Xinjiang, que van causar nou morts i una setantena de ferits, dades confirmades pel govern regional. El grup d'artíficers de la policia va desactivar un quart artefacte i les autoritats xineses ho van atri-

El govern xinès ha començat a donar llicències per extreure a Xinjiang uns recursos petrolers que podrien triplicar els dels EUA.

un grup d'independentistes musulmans que en volien celebrar la fi amb una manifestació. Això va originar dures baralles amb grups d'ètnia han i les forces de seguretat van intervenir-hi amb la detenció de dos estudiants religiosos en una mesquita de la ciutat. Les manifestacions de rebuig conseqüents van agafar tanta volada que, una setmana després, les fonts informatives comptaven de deu a quatre-cents morts. A aquestes xifres, cal afegir-hi centenars de ferits i un miler aproximat de detinguts, només entre el 5 i el 6 de febrer, dies dels avalots principals. A mitjan mes van saber-se els detalls més

buir tot als independentistes uigurs.

El desplegament policíac va arribar gairebé al paroxisme quinze dies després amb l'explosió d'una bomba d'igual potència, però de més repercussió política, en un autobús de Pequín. Les primeres informacions de la televisió oficial van admetre que la situació era molt tensa, però van limitar-se a acceptar un nombre de deu ferits. En canvi, les agències internacionals i alguns testimonis van parlar de tres persones mortes i de quinze ferits. Mentre això succeïa, els cosos de policia locals desactivaven tres bombes més al barri diplomàtic de Xan Litun. Els atemptats foren reivindicats pel Partit d'Alliberament Uigur, tot i que també es va parlar d'unes altres denominacions, com el Partit d'Al-là.

L'islam redescobert. El Xinjiang uigur és un focus històric de reivindicacions nacionalistes, mai aturades per les concessions autonòmiques del govern xinès. És una de les cinc regions descentralitzades del país (Guangxi, Ningxia, Mongòlia Interior, Tibet i Xinjiang) i és formada per població majoritàriament uigur, una de les ètnies simbolitzades per les quatre estrelles que envolten la gran estrella de la bandera xinesa, que representa l'ètnia han. La regió del Xinjiang ocupa 1.600.000 km² i limita amb estats de majoria musulmana, com el Kirguizistan i el Kazakhstan al nord-oest. Els altres veïns són Mongòlia al nord-est, Jammu i Caixmir al sud-oest, el Tibet al sud-est i les províncies xineses de Gansu i Quighai a l'est.

El Xinjiang s'emplaça entre les muntanyes de l'Altai al nord i les de Kunlun al sud. Travessa el país la potent serralada del Tian Shan (amb cims superiors als 5.000 metres), a cada banda de la qual s'obren les conques del Jungària al nord i del Tarim al sud. El desert de Takla Makan ocupa la major part de la zona meridional del Xinjiang. Escasses pluges, temperatures extremes i una orografia agresta fan de la regió una de les de més alta concentració de musulmans a la terra dels emperadors rojos. L'ètnia més nombrosa que segueix

La regió del Xinjiang és un mosaic ètnico-religiós. L'ètnia uigur és la majoritària.

els preceptes de l'islam és l'uigur, amb 7,7 milions de seguidors sunnites i de llengua turquesa. Al Kazakhstan i a la resta del Turquestan occidental, hi trobem també comunitats uigurs que abanderaren les reivindicacions independentistes a l'exili. Les organitzacions polítiques i els mitjans de comunicació uigurs hi són tolerats, malgrat l'oposició del veí xinès. Per la seva part, dirigents del moviment uigur Front Nacional Unit Revolucionari del Turquestan (FNUR) com Yusupbek Mujlisi, exiliats a aquests països, reconeixen que les relacions entre el govern xinès i la comunitat uigur són, pràcticament, de "guerra total". A banda els uigurs, a Xinjiang, hi ha més pobles turcs (kazakhs, kirguisos, uzbeks i tàrtars), indoeuropeus (tatgiks) i xinesos (hui), tots musulmans. Per arrodonir-ne el mosaic ètnico-religiós, també hi ha pobles de tradició budista (mongols, manxús, tibetans i uigurs grocs) i, fins i tot, alguns milers de russos ortodoxos.

Més petroli que no als EUA. El principal sector econòmic és el

A la recerca de l'alfabet ideal

L'agitada història del Turquestan, deguda a una situació estratègica envejada per molts imperis, té el seu reflex en l'adaptació de models d'escriptura diferents al llarg dels segles. En un primer temps, el segle VII, els uigurs van crear un alfabet basant-se en un model sogdià. La llengua sogdiana va esdevenir llengua franca de tots els pobles de l'Àsia central, de la mar Càspia a Mongòlia, i els uigurs van adaptar-la. Però amb l'arribada de l'islamisme al Turquestan, consolidat a partir del segle XI, s'hi introdueix, a la part més occidental, l'escriptura àrab. Però l'antic alfabet uigur no serà del tot oblidat, ans servirà de base al mongol i, al seu torn, al manxú. A conseqüència de la islamització progressiva dels pobles turcs el segle XIX, l'antic alfabet uigur és substituït definitivament per l'àrab.

A la dècada del 60 del nostre segle, hom provà d'introduir un model d'escriptura llatina per a la llengua uigur, sense èxit. Finalment, el 1987 van adoptar un nou model basat en l'àrab, amb alguns signes propis i certes adaptacions. A més, en temps de l'URSS, al Turquestan occidental l'uigur també s'escriu en ciríl·lic. **A. B / M. C.**

Deng Xiaoping. La mort del "petit timoner" ha reforçat les aspiracions secessionistes del Turquestan Oriental.

primari, sobretot agrícola: arròs, blat, cotó, melons, préssecs i raïm. El clima és sec i això ha imposat mitjans de canalització de l'aigua. La desertització del Xinjiang concentra la majoria de població als oasis, encara que hi resta un petit sector dedicat a la ramaderia nòmada. A principi d'aquesta dècada, el govern xinès va començar a concedir autoritzacions a algunes companyies petroleres estrangeres, per exemple l'AGIP italiana, perquè hi desenvolupessin projectes d'extracció de petroli al desert de Takla Makan (amb recursos que poden triplicar els dels EUA).

L'analfabetisme, malgrat els suposats esforços del règim xinès, es manté encara en un 60%. Així, la proporció d'uigurs amb accés a l'ensenyament superior és merament testimonial: l'any passat només sis persones d'aquesta ètnia exercien de professors a la universitat. La resta de càrrecs acadè-

ARXIU / EFE

mics, com també passa en l'administració i en els serveis, resta en mans dels han, que representen el 36% dels habitants del Xinjiang. Un fet il·lustratiu de la segregació ètnica són els hospitals, on la gran majoria del personal és de raça xi-

nesa. Això fa que, molt sovint, el desconeixement de la llengua dels pacients, sigui un obstacle per a l'atenció correcta dels malalts.

Sense allunyar-nos de les qüestions sanitàries, cal destacar que el Turquestan xinès ha estat designat per les autoritats de Pequín zona d'assaigs nuclears. Des de 1964 al 1996, el govern ha assajat 45 explosions (conegudes) a Lop Nor, base situada a poc més de dos-cents quilòmetres de la ciutat turística de Turfan. Aquestes explosions podrien ser la causa directa de l'augment de càncers o de malformacions entre la població del Turquestan. Les veus de protesta contra aquestes activitats s'han aixecat des de l'interior del país (assalt del complex de Lop Nor el març de 1993) i des de l'exterior: governs fronterers com el del Kazakhstan i organitzacions ecologistes com Greenpeace han reclamat reiteradament la suspensió de totes les proves. En conseqüència, la reivindicació independentista al Turquestan ha anat sovint lligada a les exigències de respecte al medi.

Els recents avalots al Xinjiang han tornat a demostrar que la Xina no ha resolt els seus conflictes regionalistes. Amb el factor islàmic a l'altra banda de la frontera, el Turquestan oriental compleix els requisits per a esdevenir agent de desestabilització, i qui sap si desintegració, de la Xina. No és casualitat que les autoritats xineses hagin considerat que la possibilitat de conflicte al Xinjiang és vuit vegades superior a la del Tibet, tan inquiet també.

Justament ara que la Xina es prepara per recuperar les colònies occidentals de Hong Kong i Macau, les desigualtats enormes entre la costa i l'interior presagien una superpotència econòmica o una política supernova. L'enlluernament del Xinjiang pel procés de les nacions germanes del Turquestan occidental, alliberades, si més no políticament, del jou soviètic, podria esperonar els desigs secessionistes del nord-oest xinès i, alhora, de la resta de nacions representades a la bandera xinesa.

Albert Balanzà / Martí Crespo

fundació
BANCAIXA

**Del 16 al 22
de juny.**

AGENDA

18 Dimecres *Càtedra Mediterrània- Bancaixa*

"La Unión Europea después de las elecciones del Reino Unido y Francia. El futuro del Mediterráneo".
Universitat de València. Carrer de la Nau, 2.
Aula Magna a les 19'30 hores.

19 Dijous *Taula Redona*

"Solidaridad con los sin techo".
Participen: Associació Valenciana d'Assistència Sanitària, Metges del Món, Caritas, Associació Valenciana de Caritat.
Centre Valencià del Voluntariat a les 19'30 hores.
Carrer Puencaliente, 1. València.

21 Dissabte *Fòrum*

"El voluntariado a debate".
10 h. Conferència. *"Hacia un código ético de la acción voluntaria". Adela Cortina.*
11'30 h. Tallers i grups de debat.
16 h. Taula Redona. *"El voluntariado a debate"*
18 h. Conclusions i clausura de les jornades.
Centre Valencià del Voluntariat.
Carrer Puencaliente, 1. València.

Sala d'Exposicions

XXIV Premi Bancaixa de Pintura i Escultura.
Fins al 11 de juliol.

CENTRE CULTURAL
Plaça de Tetuán, 23. Tel. 387 58 64. València